

İZMİR BÖLGE PLANI 2010-2013

2010-2013 İzmir Bölge Planı İlçe Toplantıları

Kiraz Özet Raporu

Aralık 2010

Nüfus Yapısı - Sosyoekonomik Gelişmişlik¹

- 2009 ADNKS verilerine göre Kiraz'ın nüfusu 44.436 olarak belirlenmiştir.
- Aynı yıl verilerine göre Kiraz'da nüfus artış hızı ‰ – 8,8 olarak bulgulanmıştır. Bir başka deyişle, Kiraz'ın nüfusu 2008 yılından 2009 yılına ‰ 8,8 azalmıştır. Bu bakımdan Kiraz, ilde nüfusu azalan 4 ilçeden biridir (Karaburun ‰ – 36,3; Beydağ ‰ – 26; Bayındır ‰ – 17,2).
- Aynı yıl verilerine göre Kiraz'ın medyan yaşı (33,4) İzmir medyan yaş değerinin (32,8) üzerindedir. Bu bakımdan Kiraz, İzmir ortalamasının biraz üzerindedir.
- Aynı yıl Kiraz'ın şehir nüfus oranı % 19,1 olarak belirlenmiştir. Bir başka deyişle, Kiraz'da yaşayan nüfusun % 19,1'i şehirde (ilçe merkezinde) yaşamaktadır. Kiraz, ilde nüfusu en çok kırsalda yaşayan ilçedir ve bu bakımdan en yakın takipçisi olan Karaburun'un (% 31,3) açık ara önündedir.
- DPT'nin 2004 yılında hazırladığı İlçelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Çalışması'nda² Kiraz ülke genelinde 872 ilçe arasında 644. sırada. Bu konumyla Kiraz, dördüncü derece gelişmiş ilçeler arasında.
- İzmir'de çalışma kapsamına giren 19 ilçeden sosyoekonomik gelişmişlik endeksleri eksi olan dört ilçeden biri Kiraz (diğerleri Bayındır, Kınık ve Beydağ). İzmir açısından bakıldığında, Kiraz, söz konusu çalışma kapsamında ilde sosyoekonomik gelişmişlik sıralaması bakımından en geride kalan ilçedir. Bu durumun kendine özgü güçlü ve zayıf yanları, fırsat ve tehditleri beraberinde getirdiğinin altı çizilmeli.
- Nüfusu büyük oranda kırsalda yaşayan Kiraz'ın aynı zamanda nüfusunun giderek azaldığı da görülüyor. Bu durum, tarımsal/kırsal sosyoekonomik altyapının daralması sonucu Kiraz'daki genç nüfusun, iş bulmak amacıyla merkeze ve diğer illere göç etmesiyle açıklanabilir.
- Bu bakımdan Kiraz'da kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi, yeni gelir ve iş imkanları yaratan sektörlerin güçlendirilmesi, genç nüfusa yeni istihdam olanakları yaratılması, katma değeri daha yüksek ürünlere geçilmesi ve çocuklara, gençlere ve yaşlılara yönelik eğitim/sağlık ve sosyal hizmetlerin güçlendirilmesi önceliklidir.

Tarım Çevre Ulaşım Altyapısı³

- Kiraz, tarım sektörünün yoğunlaştığı ilçeler arasında. Bu bakımdan, sanayileşmemiş toprak yapısıyla organik tarım potansiyeli açısından dikkat çeken ilçeler arasında.
- Ödemiş, Beydağ, Tire, Bayındır, Torbalı ve Selçuk'la beraber Kiraz'da üretilen sarı lop incir, Ege İnciri olarak coğrafi patent almış durumda. İl Tarım Müdürlüğü'nün 2007 verilerine göre İzmir'deki incir üretiminde Kiraz % 12,6 ile önde gelen ilçeler arasında (Ödemiş % 28,9; Tire % 26,6; Beydağ % 11,8).
- Aynı verilere göre Kiraz, il genelinde büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığında önde gelen ilçeler arasındadır. İlçe aynı zamanda domates gibi yaş sebze meyve üretiminde de potansiyele sahiptir.
- Çevre Orman İl Müdürlüğü'nün 2008 verilerine göre Kiraz, katı atıkların düzensiz olarak depolandığı ilçeler arasındadır (Kınık, Tire, Torbalı, Selçuk ilçeleriyle beraber).
- Yine TÜİK'in 2008 verilerine göre Kiraz, kanalizasyon şebekesi açısından çalışmalara ihtiyaç duyulan ilçeler arasında. İlçedeki atıksu arıtma tesisi çalıştırılmamaktadır. Bu yönde mevcut bir proje beklenmemektedir.
- Kiraz atıksu arıtma, kanalizasyon ve katı atık yönetimi hizmetlerinde öncelikli ilçeler arasında. Ege Bölgesi'nin en verimli tarımsal havzalarından Küçük Menderes'teki kirlenmenin kontrol altına alınması için ilçedeki bu çevresel altyapı yatırımları öncelikli konumda.
- Küçük Menderes havzasını İç ve Güney Ege'ye bağlayan Kiraz-Alaşehir, Beydağ-Nazilli karayollarındaki iyileştirmeler, bölgedeki tarımsal üretimin yeni pazarlara erişimi açısından önemli.
- Tarımsal altyapısı öncelikli geliştirilmesi planlanan ilçelerden biri olan Kiraz'da tarımda biyokütle kullanımı ve sulama altyapısının geliştirilmesi öncelikli konular arasında.

¹ *İzmir Mevcut Durum Analizi (Haziran 2009)*, İZKA. 2009; *İzmir Mevcut Durum Raporu*, İZKA. 2008; *İlçelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*, DPT. 2004

² Söz konusu çalışma kapsamında İstanbul, Ankara ve İzmir'de büyükşehir sınırları kapsamında kalan merkez ilçeler kapsam dışı tutulmuş, ayrıca Adana, Bursa, Gaziantep, Kayseri ve Konya illerinde büyükşehir kapsamındaki ilçeler tek bir merkez ilçe olarak kabul edilmiştir. Buna göre, ülke genelinde toplam 872 ilçe 32 farklı sosyoekonomik parametreye göre gelişmişlik sıralamasına tabii tutulmuştur.

³ *İzmir Mevcut Durum Analizi (Haziran 2009)*, İZKA. 2009
2010-2013 İzmir Bölge Planı İlçe Toplantıları – Kiraz Özet Raporu

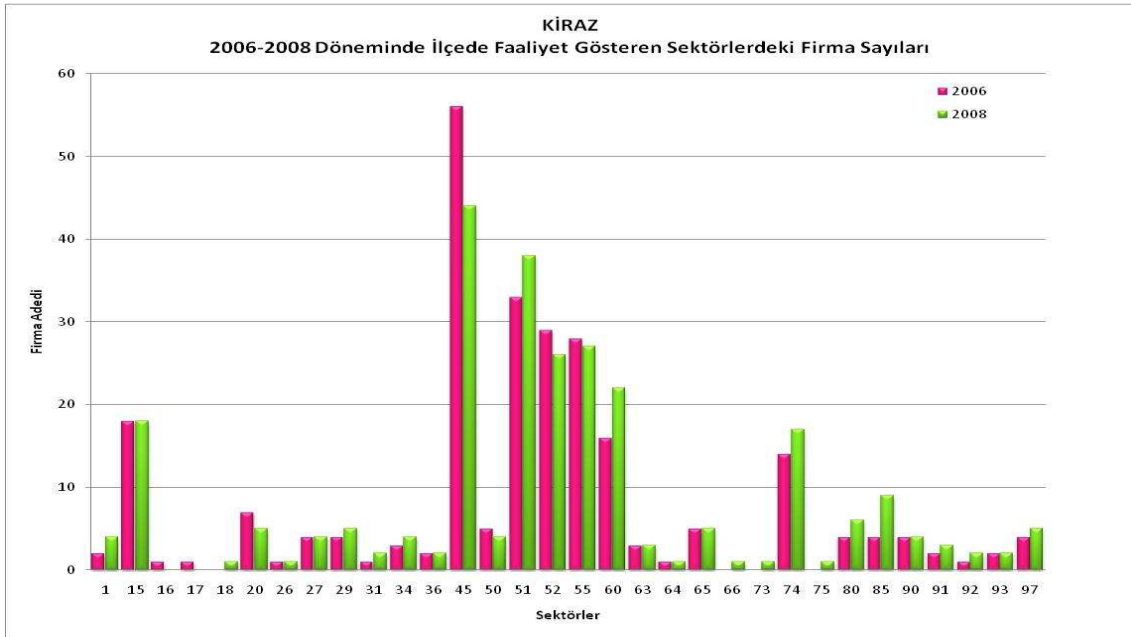
- Buna karşın, 2006 yılında TÜİK tarafından yayınlanan içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye nüfusu verilerine bakıldığında Kiraz yatırım ihtiyacı tespit edilen ilçeler arasında.

Toplam Çalışan Sayısı⁴

- 2008 verilerine göre (SGK'nın sağladığı sigortalı çalışan sayısı verileri) Kiraz'da toplam 1.471 kişi çalışıyor. Bu oran, İzmir'deki toplam çalışan sayısının (658.225) % 0,22'si kadar.
- Tarımda sigortasız çalışanların dahil olmaması mevcut tabloyu daha da aşağıya çekiyor.

Toplam Firma Sayısı⁵

- İzmir'in küçük ilçelerinden olan Kiraz'da, 2008 itibarıyla faaliyet gösteren 32 sektörde toplam 267 firma faaliyet gösteriyor. En çok firma sayısına sahip üç sektör inşaat > toptan ticaret > oteller ve lokantalar sektörleridir.

Şekil 1: Kiraz'daki Firmaların Sektörel Dağılımı

Toplam İhracat Oranı⁶

- Kiraz ilçesinin toplam ihracat oranı İzmir toplamının %0,0001'ini oluşturmaktadır. Bu noktada ilçeden kayda değer bir ihracat gerçekleşmemektedir.

⁴ İzmir Kümelene Analizi İstatistik Rapor, İZKA. 2009

⁵ adı geçen eser

⁶ adı geçen eser

İlçe	İlçedeki Çalışan Sayısı	İlçedeki Çalışan Sayısının İzmir Toplamına Oranı (%)	İlçedeki Firma Sayısı	İlçedeki Firma Sayısının İzmir Toplamına Oranı (%)	İhracat (ABD \$)	İlçe İhracatının İzmir Toplamına Oranı (%)
Aliağa	27.225	4,14%	1.719	1,95%	673.307.314 \$	8,14%
Balçova	10.947	1,66%	1.498	1,70%	32.222.238 \$	0,39%
Bayındır	1.806	0,27%	418	0,47%	602.108 \$	0,01%
Bayraklı	474	0,07%	62	0,07%	14.445.201 \$	0,17%
Bergama	7.159	1,09%	1.348	1,53%	15.993.701 \$	0,19%
Beydağ	677	0,10%	128	0,15%	907.072 \$	0,01%
Bornova	117.713	17,88%	14.285	16,23%	1.544.141.607 \$	18,67%
Buca	28.257	4,29%	5.903	6,70%	73.493.224 \$	0,89%
Çeşme	7.661	1,16%	1.641	1,86%	127.080 \$	0,00%
Çiğli	39.234	5,96%	2.573	2,92%	919.147.867 \$	11,11%
Dikili	3.287	0,50%	803	0,91%	6.115.325 \$	0,07%
Foça	2.631	0,40%	499	0,57%	261.055.690 \$	3,16%
Gaziemir	32.360	4,92%	2.350	2,67%	226.886.042 \$	2,74%
Güzelbahçe	3.167	0,48%	606	0,69%	9.523.193 \$	0,12%
Karabağlar	520	0,08%	90	0,10%	29.345.335 \$	0,35%
Karaburun	819	0,12%	235	0,27%	429.307 \$	0,01%
Karşıyaka	47.504	7,22%	7.644	8,68%	69.827.753 \$	0,84%
Kemalpaşa	32.133	4,88%	1.984	2,25%	662.985.166 \$	8,02%
Kınık	1.105	0,17%	221	0,25%	1.483.082 \$	0,02%
Kiraz	1.471	0,22%	267	0,30%	58.928 \$	0,00%
Konak	199.310	30,28%	31.446	35,72%	2.950.799.884 \$	35,68%
Menderes	13.417	2,04%	1.737	1,97%	62.062.958 \$	0,75%
Menemen	15.036	2,28%	1.706	1,94%	128.080.420 \$	1,55%
Narlidere	5.237	0,80%	869	0,99%	2.594.921 \$	0,03%
Ödemiş	8.645	1,31%	1.721	1,95%	20.052.668 \$	0,24%
Seferihisar	3.071	0,47%	761	0,86%	15.461.137 \$	0,19%
Selçuk	4.883	0,74%	812	0,92%	3.527.211 \$	0,04%
Tire	7.583	1,15%	1.143	1,30%	23.047.441 \$	0,28%
Torbali	28.856	4,38%	2.133	2,42%	520.581.038 \$	6,30%
Urla	6.037	0,92%	1.437	1,63%	1.357.863 \$	0,02%
Toplam	658.225	100,00%	88.039	100,00%	8.269.662.775 \$	100,00%

Tablo 1: İzmir ve İlçelerinin Çalışan Sayısı, Firma Sayısı ve Toplam İhracat Büyüklüğü Bakımından Karşılaştırması

Kiraz GZFT Analizi⁷

EKONOMİK				
Tarım	Verimli tarım topraklarının bulunması	Küçük ve dağınık tarımsal ve hayvansal işletme yapısı	Organik tarıma ilginin bulunması	Tarım ve orman alanlarının bilinçsiz kullanılması sonucu verimliliğin düşmesi
	İlçenin sahip olduğu coğrafi yapının (yüksekti farkları) geniş bir ürün yelpazesine olanak vermesi	Tarım ve hayvancılıkta kooperatifleşmemiş olunması	Üretilen kirazın ihraç edilebilir nitelikte olması	Küresel ısınma ve kuraklık
	Kiraz, karpuz, kestane, patates, incir, zeytin, elma, armut, ceviz, fasulye, salatalık ve yem bitkileri yetiştirilmesi	Tarım ve hayvancılık ürünlerinin pazarlanamaması	Süt hayvancılığının gelişme potansiyeli	Tarımda planlamanın olmaması
	Karpuz, kestane, kiraz, incir, fasulye (Çavuşdağı fasulyesi), zeytin ve süt üretiminde önde gelen ilçeler arasında yer alması	Tarımsal üretimde bilinç ve eğitim eksikliği	Yörenin dağlık olması nedeniyle kesme çiçekçilik, mavi ladin ve yüksek rakımda yetiştirmeye uygun diğer süs bitkilerinin üretim potansiyeli	
	Bölgedeki tarım üreticilerinin mevcut ürünlerin geliştirilmesi konusunda yeniliğe açık olması	Tarımsal ürünlerin işlenmeden satılıyor olması	Kestanenin işlenerek satıldığında daha fazla katma değer yaratması	
	Zeytin fidanlarının dikiminin yaygınlaşması	Tarımsal üretimde markalaşma eksikliği	Organik tarım ürünlerinin tüketimine yönelik talebin artması	
	Organik tarımın öneminin kavratılmasına yönelik faaliyetler yürütülüyor olması	İlçede tarımsal eğitim merkezinin olmaması ve Tarım Müdürlüğü binasının yetersiz olması		
	Süt ve süt ürünleri tesislerinin varlığı			
	Arıcılık tesisi ile ilgili tecrübenin olması			
	Sanayi	Tarım ve hayvancılık ürünlerini işleyip paketleyen ve satışa sunan tesislerin (9 adet süt ve süt ürünleri tesisi ve 1 adet turşu fabrikası) varlığı	Tarıma dayalı sanayinin yeterli miktarda olmaması	Tarımsal ve hayvansal hammadde varlığı (tarıma dayalı sanayi tesislerinin kurulması için elverişli olması)
		Sanayileşmenin olmaması		
Turizm		Varolan kültür ve tarih varlıklarının yer üstüne henüz çıkarılmamış olması	Doğal çevresinin ve bitki örtüsünün güzel olması nedeniyle yayla turizm olanağının bulunması	
			Yamaç paraşütü (Uzunköy, Pınarbaşı) ve trekking sporlarının yörede yapılabilir olması	

⁷ Yukarıdaki tabloda, İZBP hazırlık sürecinde ilçe GZFT Analizi toplantıları kapsamında 15 Temmuz 2008 tarihinde Kiraz'da gerçekleştirilen toplantının bulgularını görebilirsiniz. Bu analizdeki tespitler GZFT Analizi yöntemi gereği katılımcıların ilçeye ilgili görüş ve tespitlerini yansıtmaktadır.

Sağlık		Sağlık alanında altyapı ve personel yetersizliği		
İşgücü		Ara eleman eksikliğinin olması	Genç nüfusun fazla olması	Yeterince yatırım olmaması nedeniyle dışarıya göç vermesi
		Kalifiye işgücü eksikliğinin olması	Açılması planlanan Ödemiş Organize Sanayi Bölgesi	
		Yüksek genç işsizlik oranının olması		
		Nitelikli işgücünün ilçede istihdam edilememesi		
Genel		Konum nedeniyle pazara olan uzaklık		Ulusal ve yerel teşviklerin ilçelerin güçlü ve zayıf yanlarına yönelik olmaması
		Alternatif geçim kaynaklarının bulunmaması		Ödemiş, Nazilli ve Alaşehir ilçelerine yakınlığı
		Yerleşimin kendine has ürünleriyle tanıtımının yapılamaması		İlçenin pek çok alanda İzmir merkezle rekabet edememesi
		Kişi başına düşen gelir düzeyinin düşük olması		Üretim girdi maliyetlerinin (gübre, mazot) yüksek oluşu
GİRİŞİMCİLİK KAPASİTESİ		Pazarlama ve örgütlenme konusundaki geleneksel yaklaşımın uygulanıyor olması		İlçenin il merkezine uzak olması
		Üretim konusunda verimi artırıcı uygulamalardan yoksunluk ve girdi maliyetlerinin yüksek oluşu sebebiyle rekabetin yapılamaması		Gelişmişlik düzeyinin düşük olması nedeniyle girişimcilerin ilçe dışına yatırım yapması
		Özel sektör yatırımlarının ilçeye yönelmemiş olması		
TEKNOLOJİ ve YENİLİKÇİLİK			Tarım ve hayvancılıkta teknolojinin kullanılmasına yönelik çalışmaların olması	
SOSYAL VE KÜLTÜREL YAPI	Göç almadığı için doğal yapı, örf, adet ve geleneklerin korunuyor olması	Sağlık hizmetlerinin yetersiz kalması	Genç eğitimci kadronun tüm ilçeye yayılmış olması ve faaliyetlerde gönüllü olması	
		İşsizlik sorunu ve yarattığı sosyal sorunlar	Mesleki eğitimin yetersiz olması	
		Meslek Yüksekokulunun olmaması	İlçenin zorunlu hizmet bölgesi ilan edilmiş olması	
		Tarihi yapılar ve ören yerleri ile ilgili araştırmaların yapılmaması		
		Sosyal ve kültürel faaliyet alanlarının yetersizliği (spor tesisi, yeşil alan, sinema, vb.)		
ÇEVRE ve ENERJİ				Coğrafi özellikler sebebiyle sanayi gelişiminin çevreyi kirlitebilme olasılığı

DOĞAL VE KÜLTÜREL VARLIKLAR	İl merkezine olan uzaklık nedeniyle doğanın korunmuş olması	Orman alanlarının özellikle meşe ağaçlarının azalması		Küresel ısınma ve kuraklık
		Su kaynaklarının azalması		
ALTYAPI VE KENTLEŞME		Ulaşım olanaklarının yetersiz olması ve alternatif ulaşım olanaklarının eksikliği		Dağlık ve engebeli yapı nedeniyle yerleşim ve ulaşımda yaşanan sıkıntılar
		Özellikle dağ köylerindeki içme suyu altyapısının yetersizliği		
		Dağınık yerleşimin altyapı, iletişim ve eğitim konularında yarattığı problemler		
		İlçe merkezi ve köyleri arasında toplu taşıma sisteminin yetersiz olması		
		Sadece karayolu ulaşımının yapılabilmesi ve karayolları standartlarının düşük olması		
		İl merkezine olan uzaklık		

Tablo 2: Kiraz GZFT Analizi Tablosu

İLÇE	2008 KOBİ Mali Destek Programı		2008 Sosyal Kalkınma Mali Destek Programı		2009 Tarım ve Kırsal Kalkınma Mali Destek Programı		2009 Turizm ve Çevre Mali Destek Programı		GENEL TOPLAM	
	Toplam Proje Başvuru Sayısı	Toplam Başarılı Proje Sayısı*	Toplam Proje Başvuru Sayısı	Toplam Başarılı Proje Sayısı*	Toplam Proje Başvuru Sayısı	Toplam Başarılı Proje Sayısı**	Toplam Proje Başvuru Sayısı	Toplam Başarılı Proje Sayısı**	Proje Başvurusu	Başarılı Proje
Aliağa	6	2	1	0	2	0	0	0	9	2
Balçova	1	0	7	2	2	0	1	0	11	2
Bayındır	1	0	1	0	5	0	3	1	10	1
Bayraklı	1	0	5	0	2	1	7	1	15	2
Bergama	7	1	3	1	13	4	4	1	27	7
Beydağ	2	0	0	0	3	2	1	1	6	3
Bornova	78	14	25	4	22	6	6	3	131	27
Buca	7	1	7	1	1	0	1	0	16	2
Çeşme	5	0	5	0	0	0	8	4	18	4
Çiğli	68	12	8	3	7	1	3	0	86	16
Dikili	3	0	2	0	5	1	7	1	17	2
Foça	3	1	0	0	0	0	0	0	3	1
Gaziemir	18	3	2	0	4	0	2	0	26	3
Güzelbahçe	3	0	0	0	2	1	0	0	5	1
Karabağlar	5	2	5	0	3	0	1	1	14	3
Karaburun	4	1	4	2	2	2	3	0	13	5
Karşıyaka	9	3	11	2	4	1	8	1	32	7
Kemalpaşa	48	11	3	1	21	7	0	0	72	19
Kınık	3	0	0	0	2	1	11	2	16	3
Kiraz	2	0	6	3	7	3	3	2	18	8
Konak	55	12	93	28	24	8	28	8	200	56
Menderes	27	5	18	6	6	3	3	3	54	17
Menemen	13	1	5	3	18	5	2	1	38	10
Narlıdere	1	0	2	1	1	0	0	0	4	1
Ödemiş	8	3	4	1	11	4	9	2	32	10
Seferihisar	2	1	3	1	7	4	5	1	17	7
Selçuk	3	0	1	1	0	0	5	4	9	5
Tire	12	5	3	0	14	5	2	0	31	10
Torbalı	43	11	5	2	10	3	0	0	58	16
Urla	3	0	3	0	9	2	5	1	20	3
TOPLAM	441	89	232	62	207	64	128	38	1008	253

Tablo 3: İlçelerden İZKA Mali Destek Programlarına Başvuran ve Başarılı Bulunup Sözleşme İmzalayan Proje Sayıları

*2008 KOBİ ve 2008 Sosyal Kalkınma Mali Destek Programları başvuru değerlendirme sürecinin sonunda başarılı bulunup sözleşme imzalanan ve uygulaması biten projeler

**2009 Tarım ve Kırsal Kalkınma ile 2009 Turizm ve Çevre Mali Destek Programları başvuru değerlendirme sürecinin sonunda başarılı bulunup sözleşme imzalanan ve uygulaması devam eden projeler